

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U)

الف

٩٥٣٣٥

دانشکده اصول الدین
تهران
گروه: علوم قرآن و حدیث
پایان نامه‌ی کارشناسی ارشد

موضوع:

راهکارهای تربیت نسل مهذب و نقش آن در فلاح انسان از منظر قرآن و حدیث

استاد راهنما:

دکتر غلام حسین تاجری نسب

استاد مشاور:

دکتر مریم حاجی عبدالباقی

نگارش:

صدیقه پوراطمینان

۱۳۸۷ / ۴ / ۵

نیمسال: اول سال تحصیلی: ۸۷-۱۳۸۶

۹۰۳۳۵

كلية أصول الدين
طهران
قسم: علوم القرآن والحديث

رسالة ماجستير

عنوانها:

طرق تربية الجيل في الآيات والروايات وأثره في رقى الإنسان

الاستاذ المشرف

الدكتور غلام حسين تاجرى نسب

الاستاذ المشاور

الدكتور مريم حاجى عبدالباقى

اعداد

صديقه پورا طمينان

السنة

١٤٢٨

تقدیم

این اثر را با هزار خجالت و سرافکنندگی تقدیم می‌کنم به آن خانواده‌ای که امین‌ترین و زیباترین‌اند؛ خانواده‌ای که هاله‌ی عصمت به چهارده شعاع مشعشع و مجلل روی ماهشان را در بر گرفته است. هدیه، از آن‌رو که جز محبت آنها خریداری نیافتیم؛ محبتی که هرگاه از ادامه‌ راه، زمزمه‌نومیدی در گوش و خستگی بارگران بر دوش خود می‌دیدم، مرا به گام بعدی و رو به جلو هدایت می‌کرد و مگر نظر این چهارده نور پُر حضور، به تیمن و تبرک خود، این اثر را مؤثر سازند که بی‌عنایتشان این اثر، بی‌اثر خواهد بود.

سپاسگزاری

حمد رحیم را که مجدّ عظیم او مرا همواره رهنما بوده است و عزم صمیم خود را نیز از شهد لطیف او و لطف او را رهگشای خود می‌بینم، بحمدالله و نستعینّه.

با سپاس از مؤسس عالی‌قدر این مرکز فرهنگی - دینی، مرحوم علامه عسکری رحمته که عمر گران‌بار خویش را در دفاع از آیین اسلام و اثبات حقانیت آن سپری نمودند.

و با تشکر از اساتید بلندنظر و عالی‌محضری که شمع حضورشان بزم ظهور نیکی‌ها را روشنی می‌بخشد.

و با سپاس و تشکر از آقای دکتر غلام‌حسین تاجری‌نسب که راهنمایی‌های مشفقانه خود را از من دریغ نفرمودند و سرکار خانم دکتر حاج عبدالباقی که در طول این راه با نظرات ارزشمند خود یاری‌ام کردند.

و با تشکر و قدردانی از همسر مهربان و فداکار و فرزندان صبورم که همواره مشوّق و همراه بودند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده
۲	مقدمه
۳	کلیات
۳	تعریف و اهمیت موضوع
۴	هدف از انجام تحقیق
۴	سابقه‌ی تحقیق
۵	فرضیه‌ها
۵	روش گردآوری و تحقیق
۶	جنبه جدید بودن و نوآوری تحقیق
۷	بخش اول: آمادگی‌های لازم جهت تشکیل نسل پاک
۸	۱-۱ ملاک‌های ازدواج
۸	۱-۱-۱ ضرورت تشکیل خانواده
۹	۲-۱-۱ ویژگی‌های همسر

- ۹-۱-۲-۱ ایمان و عمل صالح..... ۹
- ۱۰-۲-۱-۱ شرافت خانوادگی..... ۱۰
- ۱۰-۲-۱-۱ اخلاق..... ۱۰
- ۱۱-۲-۱-۱ کفو همدیگر بودن..... ۱۱
- ۱۲-۱-۱ شایسته‌ترین همسران جهت ازدواج..... ۱۲
- ۱۲-۱-۱ نامناسب‌ترین همسران..... ۱۲
- ۱۳-۱-۱ ازدواج‌های ممنوع..... ۱۳
- ۱۵-۱-۱ علّت کراهت ازدواج با خویشان..... ۱۵
- ۱۷-۲-۱ دعا و آداب ازدواج..... ۱۷
- ۱۷-۲-۱ سخنی در باب اهمّیت دعا..... ۱۷
- ۱۸-۲-۱ آداب ازدواج در شب ازدواج..... ۱۸
- ۱۹-۲-۲-۱ ولیمه عروسی..... ۱۹
- ۱۹-۲-۲-۱ دعا و نماز در شب عروسی..... ۱۹
- ۲۱-۳-۱ فراگیری احکام و تزکیه نفس قبل از تشکیل نسل پاک..... ۲۱
- ۲۱-۳-۱ مدّت لازم جهت تزکیه نفس..... ۲۱
- ۲۲-۳-۱ راهکارهای عبادی جهت تزکیه نفس..... ۲۲
- ۲۸-۴-۱ اهمّیت سلامتی مادر در تشکیل نسلی پاک و سالم..... ۲۸
- ۲۹-۴-۱ موارد قابل بررسی در اوّلین معاینه..... ۲۹
- ۳۰-۴-۱ توصیه‌های بهداشتی قبل از بارداری..... ۳۰
- ۳۱-۵-۱ تأثیر خوراکی‌ها در تشکیل نسل پاک..... ۳۱
- ۳۱-۵-۱ آداب غذاخوردن طبق آموزه‌های دینی..... ۳۱
- ۳۳-۱-۵-۱ آداب خوردن گوشت..... ۳۳
- ۳۴-۵-۱ هدف از خوردن چیست؟..... ۳۴
- ۳۵-۵-۱ اثر سوء مال حرام در نسل..... ۳۵
- ۳۷-۵-۱ ضرورت پرداخت خمس و زکات..... ۳۷
- ۳۹-۵-۱ خوراکی‌های مؤثر در عقل و دل..... ۳۹
- ۴۱-۵-۱ خاصّیت خوراکی‌هایی که در تقویت بدن دخالت دارند..... ۴۱

- ۶-۱ دانستن بایدها و نبایدهای آمیزش ۴۳
- ۱-۶-۱ وظایف والدین قبل از آمیزش ۴۳
- ۱-۶-۱-۱ دانستن اوقات مستحب ۴۴
- ۱-۶-۱-۲ دانستن اوقات مکروه ۴۵
- ۱-۶-۱-۳ دانستن مکان‌های نامناسب ۴۷
- ۱-۶-۱-۴ دانستن شرایطی که آمیزش در آن حرام است ۴۷
- ۱-۶-۱-۴-۱ علّت حرمت آمیزش در دوران قاعدگی ۴۸
- ۱-۶-۱-۵ دانستن عوامل ازدیاد قوای جنسی ۴۹
- ۱-۶-۱-۶ دانستن عوامل کاهش قوای جنسی ۴۹
- ۱-۶-۱-۷ راه‌های پیشنهادی به ناتوانان جنسی ۵۰
- ۱-۶-۱-۷-۱ تغذیه پیشنهادی به ناتوانان جنسی ۵۰
- ۱-۶-۱-۸ راهکارها و دعای درخواست فرزند ۵۱
- ۲-۶-۱ وظایف والدین حین آمیزش ۵۲
- ۳-۶-۱ وظایف والدین بعد از آمیزش ۵۶
- بخش دوم: آداب معنوی و رژیم غذایی دوران بارداری.** ۵۸
- ۱-۲ آشنایی با دوران بارداری ۵۹
- ۱-۱-۲ مدّت بارداری ۶۰
- ۲-۱-۲ مراحل تکوین جنین ۶۰
- ۱-۲-۱-۲ نطفه، علقه، مضغه ۶۱
- ۳-۱-۲ توافق شرع و علم در تکوین جنین ۶۳
- ۱-۳-۱-۲ دیه جنینی که عمداً سقط شود ۶۴
- ۲-۳-۱-۲ دلیل همانندی و شباهت جنین ۶۴
- ۴-۱-۲ بارداری و آمیزش ۶۵
- ۵-۱-۲ بارداری و روزه ۶۶
- ۶-۱-۲ توصیه‌های بهداشتی دوران بارداری ۶۷
- ۲-۲ آداب معنوی و رژیم غذایی دوران بارداری ۶۸
- ۱-۲-۲ برنامه‌های مخصوص برای هر ماه ۶۹

۷۱	۲-۲-۲ توصیه‌های کلی در زمان بارداری
۷۴	۳-۲-۲ رژیم روزهای آخر بارداری
۷۵	بخش سوم: تمهیدات تولد
۷۶	۱-۳ زایمان
۷۶	۱-۱-۳ آیات مؤثر در تسریع زایمان
۷۸	۲-۱-۳ مشخصات دردهای زایمانی و نحوه برخورد فرد باردار با آنها
۷۹	۲-۳ مولود
۸۰	۱-۲-۳ اقداماتی که بعد از تولد جهت نوزاد انجام می‌شود
۸۰	۱-۱-۲-۳ گفتن اذان و اقامه
۸۰	۲-۱-۲-۳ برداشتن کام نوزاد
۸۱	۳-۱-۲-۳ غسل نوزاد
۸۱	۴-۱-۲-۳ غذای مادر نوزاد
۸۱	۵-۱-۲-۳ پوشاندن نوزاد با لباس سفید
۸۲	۲-۲-۳ اقدامات روز هفتم تولد نوزاد
۸۲	۱-۲-۲-۳ نام‌گذاری
۸۳	۲-۲-۲-۳ تراشیدن موی سر نوزاد
۸۳	۳-۲-۲-۳ عقیقه کردن
۸۴	۳-۲-۳ حقوق کودک در دوران شیردهی
۸۴	۱-۳-۲-۳ مناسب‌ترین تغذیه
۸۴	۲-۳-۲-۳ توجه به احساسات کودک و تربیت او
۸۵	۴-۲-۳ نکات مهم در مورد شیردهی
۸۸	بخش چهارم: مبانی تربیت
۸۹	۱-۴ اصول کلی تربیت
۸۹	۱-۱-۴ اهمیت و ضرورت تربیت
۹۰	۲-۱-۴ راهکارهای کلی تربیت
۹۲	۳-۱-۴ ارکان مؤثر در تربیت
۹۲	۱-۳-۱-۴ وظیفه پدر و مادر در قبال تربیت کودک از زبان امام راحل <small>علیه السلام</small>

- ۹۳..... ۲-۳-۱-۴ نقش مادر در تربیت کودک از نظر امام خمینی علیه السلام
- ۹۳..... ۴-۱-۴ ویژگی‌های سنی اوایل کودکی
- ۹۴..... ۵-۱-۴ ویژگی‌های وراثتی کودک
- ۹۶..... ۲-۴ راهکارهای تربیت در مقاطع مختلف سنی
- ۹۶..... ۱-۲-۴ راهکار کلی تربیت کودک در مقطع سروری (هفت سال اول)
- ۹۶..... ۲-۲-۴ عوامل مؤثر در رشد کودک
- ۹۶..... ۱-۲-۲-۴ تغذیه کودکان
- ۹۷..... ۲-۲-۲-۴ اثر محبت و شادی در رشد شخصیت کودک
- ۹۹..... ۱-۲-۲-۲-۴ عواملی که بر دلبستگی ایمن تأثیر دارد
- ۱۰۰..... ۲-۲-۲-۲-۴ انواع دلبستگی
- ۱۰۱..... ۳-۲-۲-۲-۴ میزان محبت نسبت به فرزندان
- ۱۰۲..... ۴-۲-۲-۲-۴ عوامل شادی در کودک
- ۱۰۳..... ۳-۲-۲-۴ نقش بازی در رشد کودک
- ۱۰۳..... ۴-۲-۲-۴ نهادینه کردن رفتارهای درست در کودکان و عدم عادت به رفتارهای غلط
- ۱۰۴..... ۵-۲-۲-۴ عدالت‌ورزی در برخورد با فرزندان
- ۱۰۴..... ۱-۵-۲-۲-۴ اثرات عدالت‌ورزی بین فرزندان
- ۱۰۵..... ۶-۲-۲-۴ وفای به عهد در مقابل کودک
- ۱۰۶..... ۳-۲-۴ تربیت دینی در مقطع سروری (هفت سال اول)
- ۱۰۷..... ۴-۲-۴ تربیت جنسی کودک در مقطع سروری (هفت سال اول)
- ۱۰۹..... ۵-۲-۴ خصوصیات کودک در دوره تأدیب و طاعت (هفت سال دوم)
- ۱۱۰..... ۱-۵-۲-۴ اختلال بیش‌فعالی ADHD چیست؟
- ۱۱۱..... ۶-۲-۴ پرورش کودک در مقطع تأدیب و طاعت (هفت سال دوم)
- ۱۱۱..... ۱-۶-۲-۴ انتخاب محیط آموزشی و معاشرت با دوستان مناسب
- ۱۱۳..... ۷-۲-۴ تربیت دینی کودک در مقطع تأدیب و طاعت (هفت سال دوم)
- ۱۱۴..... ۸-۲-۴ تربیت جنسی در مرحله اول مقطع تأدیب و طاعت
- ۱۱۴..... ۹-۲-۴ تربیت جنسی در مرحله دوم مقطع تأدیب و طاعت و مقطع وزیری
- ۱۱۵..... ۱-۹-۲-۴ مختصات روحی نوجوان

- ۱۰۲-۴ تربیت دینی در مقطع وزیری (هفت سال سوم) ۱۱۶
- ۱۱-۲-۴ انتهای سنّ تربیت‌پذیری و مشخصات متربیّی از نظر حدیث ۱۱۸
- ۱۲-۲-۴ خصوصیات فرزند شایسته ۱۱۸
- ۱-۱۲-۲-۴ اهمیّت به حقوق پدر و مادر ۱۱۸
- ۲-۱۲-۲-۴ نیکی به پدر و مادر ۱۱۹
- ۳-۱۲-۲-۴ پرهیز از نافرمانی ۱۲۰
- ۴-۱۲-۲-۴ برخاستن جلوی پای پدر و مادر ۱۲۰
- ۵-۱۲-۲-۴ فروتنی در مقابل خشم والدین ۱۲۰
- ۱-۵-۱۲-۲-۴ برکات احترام به والدین ۱۲۱
- ۲-۵-۱۲-۲-۴ سزای کسی که به پدر و مادرش بی‌احترامی کند ۱۲۱
- ۱۳-۲-۴ دعای امام سجّاد علیه السلام در حقّ فرزندان ۱۲۱
- ۱۴-۲-۴ نماز پدر و مادر برای اصلاح فرزند ۱۲۵
- بخش پنجم: نقش راهکارهای تربیت نسل مهدّب در فلاح انسان** ۱۲۷
- ۱-۵ سعادت ۱۲۸
- ۱-۱-۵ معنی لغوی فلاح ۱۲۸
- ۲-۱-۵ عوامل سعادت ۱۲۹
- ۳-۱-۵ نظر فیلسوفان راجع به سعادت ۱۳۰
- ۴-۱-۵ انسان در نظام اخلاقی اسلام ۱۳۱
- ۵-۱-۵ راه وصول به سعادت ۱۳۱
- ۶-۱-۵ قرآن و ترسیم سعادت انسان ۱۳۳
- ۱-۶-۱-۵ حدود الهی در قرآن ۱۳۴
- ۷-۱-۵ احادیث و ترسیم سعادت انسان ۱۳۸
- ۸-۱-۵ مؤلفه‌های سعادت از لسان احادیث ۱۴۰
- ۱-۸-۱-۵ خیرات بیرونی ۱۴۰
- ۲-۸-۱-۵ فضایل اخلاقی ۱۴۱
- ۳-۸-۱-۵ فضایل عقلی ۱۴۲
- ۴-۸-۱-۵ فضایل دینی ۱۴۳

۱۴۴	.....	۱- طریق استفاده از نعم دنیا می تواند انسان را به سعادت و شقاوت برساند
۱۴۵	.....	۲- سعادت ذاتی نیست بلکه اکتسابی است
۱۴۸	.....	نقش راهکارهای تربیت در فلاح انسان
۱۵۰	.....	نتیجه گیری
۱۵۱	.....	پیشنهاد
۱۵۲	.....	فهرست منابع

چکیده

سعادت داشتن فرزندی مهذب و شایسته که موجب رضای خداوند و مایه‌ی روشنی چشم و سرور و شادی شود به لوازم و عوامل و راهکارهایی نیازمند است که مسلماً در سعادت نهایی انسان تأثیرگذار است. در این رساله سعی شده است عوامل و راهکارها متّخذ از قرآن و سنّت در این رابطه مورد بررسی قرار گیرد و آنچه در رسیدن به این هدف هم‌چون شایستگی پدر و مادر، تغذیه حلال و جهت‌گیری مناسب در قبال فضایل و رذایل اخلاقی-طبق آموزه‌های دینی- (قبل، حین و بعد از انعقاد نطفه) و عوامل تأثیرگذار پس از تولّد (ویژگی‌های پدر و مادر، به‌خصوص مادر در زمان رشدِ حسی و حرکتی کودک) مؤثر است، بیان گردد.

ضمناً علاوه بر نکات یادشده، راهکارهای تربیت در سه مقطع سنّی هفت ساله سروری، بندگی و وزیری بر طبق آموزه‌های دینی مورد بررسی قرار گرفته است. فرزند در هر دوره از این مقاطع، مورد تربیت خاصی قرار می‌گیرد؛ به‌طور مثال دوره سروری کودک زمان پرورش و برآوردن خواسته‌های کودک در حدّ امکان می‌باشد. دوره بندگی زمان تربیت و تأدیب فرزند و دوره وزیری، اگر فرزند طبق آموزه‌های دینی پرورش یافته باشد، به رشد رسیده است که می‌تواند در مسائل مربوط به خود و مسائل مشترک خانوادگی مورد مشورت و وزارت قرار گیرد.

و در پایان به موضوع سعادت و اثر به‌کارگیری راهکارهای تربیتی در سعادت انسان پرداخته شده است.

مقدمه

نسبت به چیستی و چگونگی آثار تربیتی بر تهذیب انسان از منظر قرآن و حدیث اگرچه مطالب بسیاری مطرح شده است، اما با ظهور دنیای جدید و مدرن این مسأله مورد غفلت واقع شده است که آثار آن در نسل معاصر مشهود است. لذا این دغدغه باعث شده که با مروری بر قرآن کریم و روایات معصومین علیهم السلام راهکارهای توصیه شده استنساخ و فهرست شود تا به اقتضای ماهیت فرهنگی اسلامی کشور ایران و شرایط مستحدث بسیار حساس، مورد استفاده قرار گیرد. این بررسی می تواند پاسخی به نیازهای متدینین جامعه باشد و به آنها کمک کند تا اصول و احکام دینی را در تربیت فرزندان خویش در نظر بگیرند و از طریق عمل به آنها فرزندان خود را تحت تربیت انبیا و اولیا درآورند و به سعادت دنیوی (که زندگی به دور از آلودگی و سلامتی جسم و روح و مهم تر از همه، خداپرستی می باشد) و سعادت اخروی (که دوری از عذاب جهنم و قرارگرفتن در بهشت برین خداوند در کنار آباء و ازواج و ذرّیات صالح^۱ می باشد) برسانند.

---

۱. ﴿وَمَنْ صَلَّحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ﴾ رعد / ۲۳.

کلیات

تعریف و اهمیّت موضوع

انسان موجودی است اجتماعی که بیگانه از غیر نیست و از تداوم طولی (تداوم وجود انسان در نسل‌های گذشته و آینده) و تداوم عرضی (حیات اجتماعی انسان) برخوردار است. او برای رسیدن به سعادت و رشد خود، از طرفی نیازمند به پدران و همسران و فرزندان صالح می‌باشد (که در یک تأثیر و تأثر اصلاحی نسبت به هم هستند) و از طرفی نیازمند به جامعه‌ای اسلامی (هم افراد آن جامعه مسلمان باشند و هم تحت لوای حکومتی اسلامی زندگی کنند) می‌باشد.

حال که به لطف خداوند و همّت مردم مسلمان، حکومت اسلامی بر مردم حاکم است و افراد جامعه در جهت پیاده کردن قوانین فردی و اجتماعی اسلام در زندگی خود آزاد هستند، لازم است برای حفظ حکومت و جامعه‌ی اسلامی، تک تک افراد جامعه، خود و فرزندان خود را در صراط مستقیم نگه دارند و برای محقق شدن چنین هدفی باید هم در تربیت خود و هم در تربیت فرزندان‌شان طبق موازین اسلامی بکوشند تا به سعادت دنیوی و اخروی برسند.

در این رساله سعی شده است عوامل و راه کارهای تربیت طبق دستورات قرآن و سنّت جمع‌آوری شود و در اختیار افرادی که دغدغه‌ی سعادت فرزندان‌شان را دارند گذاشته شود تا با عمل به آن‌ها سبب رشد هر چه بیشتر خود و فرزندان‌شان شوند و زمینه را برای حکومت امام زمان علیه السلام فراهم آورند. **إن شاء الله**

هدف از انجام تحقیق

هدف از انجام این تحقیق، حفظ نعمتی بزرگ چون حکومت اسلامی است که إن شاء الله زمینه ساز حکومت صاحب الزمان علیه السلام باشد؛ چنانچه قرآن می فرماید: «إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ» که هدف تغییر نکردن نعمت، جامعه ای اسلامی را می طلبد که تک تک افراد تشکیل دهنده ی آن یا لا اقل بیشتر افراد آن مسلمان و صالح باشند. برای رسیدن به این هدف لازم است راه های پرورش نسل مهذب، جمع آوری شده و در اختیار پدران و مادران- که ارکان اصلی تربیت هستند- گذاشته شود تا از تشکیل نسل ناخلف جلوگیری شود و تا آن جا که امکان دارد با تکیه بر قرآن و سنت نسلی سالم و صالح به وجود آید هم چنان که آرزوی تمام انبیا و اولیا می باشد. «رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً.»

سابقه ی تحقیق

با مطالعه و مذاقه در پایان نامه های دانشکده اصول الدین در قم و تهران و دانشکده علوم حدیث در شهر ری و بررسی مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران، رساله ای با این عنوان رؤیت نشد؛ اما عنوان های تربیتی دیگری مثل: عوامل تخریب و تحکیم خانواده (دانشکده اصول الدین) و روش های تعلیم در قرآن و حدیث و راهبردهای جذب جوانان به دین از منظر قرآن و حدیث وجود داشته که به گستردگی موضوع انتخابی نمی باشد؛ هم چنین در پژوهشگاه مدارک علمی ایران، پایان نامه ای در سطح دکتری با عنوان «بهبود نسل» وجود دارد که بیشتر انسان را از جنبه ی فیزیکی و ژنتیکی مورد بررسی قرار داده است؛ اما آنچه از تحقیقات و کتب در این زمینه به منظور موضوع مطرح شده نزدیکتر است کتاب «ازدواج، مکتب انسان سازی» نوشته رضا پاک نژاد و «ریحانه بهستی» به کوشش سیما میخبر و عده ای از پژوهشگران حوزه خواهان قم می باشد. البته با این تفاوت که در این رساله علاوه بر گستردگی بیشتر، سعی شده به نوعی خوانندگان را تشویق و ترغیب کند که به راهکارهای حضرات معصومین علیهم السلام عمل کنند و از نتایج آن بهره مند شوند.

فرضیه‌ها

۱- ابعاد وجودی انسان قابل رشد و پرورش می‌باشد و می‌توان با تکیه به آیات و روایات، انسان را به رشد و تکامل مورد انتظار رساند؛ یعنی انسان را از جنبه حیوانیت او دور کرده و به جنبه الهی او رساند.

۲- پرورش جسمی و روحی انسان بر طبق آموزه‌های دینی او را به سعادت دنیوی و اخروی می‌رساند.

۳- ارکان اصلی رسیدن به سعادت، پدر و مادر، همسر و فرزندان می‌باشند؛ چون صلاح (رسیدن به سعادت دنیوی و اخروی از نظر اسلام) فرزند در صلاح پدر و مادر و صلاح پدر و مادر در صلاح فرزند است؛ چون فرزند جانشین والدین در حیات و مماتشان می‌باشد.

روش گردآوری و تحقیق

گردآوری اطلاعات درباره موضوع رساله به روش کتابخانه‌ای انجام شده است که به صورت ارائه راهکارها و توصیه‌ها صورت گرفته است. در این رابطه سعی شده است از تحقیقات (پزشکی و روانشناسی مناسب با موضوع) در جهت اثبات پیشتاز بودن شرع نسبت به علم، تشویق مخاطبین به عمل کردن به راهکارهای وارده در این رابطه (مثل تشویق به روزه گرفتن در زمان بارداری، چنانچه ماه رمضان مصادف با زمان بارداری باشد و ضرری متوجه مادر و فرزند نشود- زیرا گرفتن روزه در رشد معنوی فرزند مؤثر است؛ هم‌چنین در جهت بی‌اساس جلوه دادن حملات دشمنان اسلام به بعضی از راهکارهای ارائه شده توسط حضرات معصومین علیهم‌السلام (مثل استحباب ختنه در زنان به وسیله تعیین کردن حدود آن) شواهدی ضمیمه گردد.

جنبه جدید بودن و نوآوری تحقیق

جدید بودن نحوه این تحقیق اولاً از آن جهت است که نسبت به آثار و کتاب‌های قبلی از گستردگی بیشتر برخوردار است؛ زیرا تربیت انسان را از قبل از تولد تا پایان زمان تربیت پذیری به وسیله پدر و مادر (سن ۲۱ سالگی) مورد بررسی قرار داده است.

ثانیاً در این تحقیق (به علت تخصّص مامایی گردآورنده) سعی شده تا حدودی که از چهارچوب بحث خارج نشود، از تحقیقات بین‌رشته‌ای (پزشکی، روانشناسی، زنان و مامایی) استفاده شود. ثالثاً نقش به‌کارگیری راهکارهای تربیتی از منظر آیات و روایات در سعادت انسان مورد بررسی قرار گرفته است.

بخش اول

آمادگی‌های لازم جهت تشکیل نسل پاک

- ۱-۱ ملاک‌های ازدواج
- ۲-۱ دعا و آداب ازدواج
- ۳-۱ فراگیری احکام و تزکیهٔ نفس قبل از تشکیل نسل پاک
- ۴-۱ اهمیت سلامتی مادر در تشکیل نسلی پاک و سالم
- ۵-۱ تأثیر خوراکی‌ها در تشکیل نسل پاک
- ۶-۱ دانستن بایدها و نبایدهای آمیزش

۱-۱ ملاک‌های ازدواج

۱-۱-۱ ضرورت تشکیل خانواده

انسان خلق شده است تا خدا را عبادت کند. چنین انسانی تحت چه برنامه و تربیتی باید قرار گیرد؟ این برنامه چه راهکارهایی دارد تا انسان را به هدف خلقت - که پرستش حق^۱ و تسلیم در برابر اوست - برساند؟ پرواضح است که این برنامه، طبق قانون اساسی اسلام که «تَبَيَّنَا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِّلْمُسْلِمِينَ»^۲ می‌باشد، پایه‌گذاری شده و راهکارهای آن نیز توسط پیامبر گرامی و فرزندان پاکش ارائه شده است. همین برنامه و راهکارهاست که از دختر و پسر دعوت می‌کند برای این که جزء بهترین امت پیغمبر ﷺ شوند^۳ ازدواج کنند و خانه‌ای بنا کنند که از منظر خداوند محبوبترین خانه‌هاست^۴ و نگذارند که ترس از فقر مانع از آن شود^۵ که خداوند فرزندی را روزی آنها کند که زمین را به گفتن لا اله الا الله گرانبها سازد.^۶ به وجود آمدن چنین فرزندی میسر نمی‌شود، مگر این که هرکس همسر خود را طبق موازین اسلامی انتخاب کند تا به سکون و آرامش دست یابد و مهیای پرورش نسلی مهذب گردد.

۱. الذاریات / ۵۶. ﴿مَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾

۲. النحل / ۸۹.

۳. بحار الأنوار، ۱۰۳ / ۲۲۱ / ۳۲. «خيارُ امتي المتأهلون و شرار امتي العزاب».

۴. من لا يحضره الفقيه، ۵ / ۹ / ۴۳۴۳. «ما بُنِيَ بِنَاءً فِي الْإِسْلَامِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنَ التَّزْوِيجِ».

۵. همان، ۵ / ۱۲ / ۴۳۵۳.

۶. همان، ۵ / ۹ / ۴۳۴۰. «مَا يَمْتَنِعُ الْمُؤْمِنَ أَنْ يَتَّخِذَ أَهْلًا لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يَرْزُقَهُ نَسَمَةً تُثْقِلُ الْأَرْضَ بِإِلَهِ إِلَّا اللَّهُ».